

Аналізуючи інноваційну активність регіонів, слід звернути увагу на позитивну тенденцію, пов'язану із збільшенням кількості обсягів наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами організацій регіонів.

Найбільша частка промислових підприємств, що впроваджували інновації протягом трьох років, зосереджена в машинобудуванні, хімічній і нафтохімічній промисловості, а також в металургійному виробництві зокрема в таких регіонах, як Харківська, Хмельницька, Запорізька, області та м.Київ.

Таким чином, на основі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку, одним з найважливіших завдань регіональної політики має стати створення ринку інновацій і забезпечення на цій основі ефективного розвитку виробництва на території регіону. При формуванні та реалізації регіональної інноваційної політики необхідно враховувати специфічні переваги регіону, особливості функціонування його інноваційної системи, ресурсну складову, потенціал і орієнтацію на галузеву спеціалізацію. Також для рівномірного розвитку регіонів країни державна регіональна політика повинна бути спрямована на активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності шляхом: орієнтації виробництва на потреби внутрішнього ринку; впровадження наукоємних технологій замість використання матеріало- та енергоємних технологій; виробництва вітчизняних товарів замість імпорту аналогічної групи продукції; підвищення конкурентоспроможності виробленої продукції і т.д. На основі проведеного дослідження можна констатувати, що регіональна інвестиційно-інноваційна система формується, як підсистема національної інвестиційно-інноваційної системи, і саме в ній відбувається взаємодія суб'єктів і об'єктів регіональної інноваційної інфраструктури, які забезпечують розробку, поширення і впровадження інноваційних технологій у промислове виробництво і сприяють підвищенню рівня конкурентоспроможності національної економіки.

5.8. ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я

Від початку творення незалежної стабільної та розвиненої держави перед Україною постало чимало завдань у зовнішньополітичній площині. Зовнішня політика спрямована на забезпечення національних інтересів та безпеки України, захист суверенітету, розвиток економічного потенціалу, утвердження провідного місця України у системі міжнародних відносин. Ці та багато інших завдань доводять значимість проведення правильної та виваженої зовнішньої політики.

З 1991 року в Україні були прийняті основоположні законодавчі акти, які закріпили принципи, завдання та пріоритети нашої зовнішньої політики. Деякі з них, як то «Основні напрями зовнішньої політики України», прийняті Постановою Верховної Ради України від 02.07.1993 року, вже втратили чинність (01.02.2010 року прийнятий Закон «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики») [1]. Тим не менше і зараз триває вдосконалення та приведення у відповідність до сьогоденних інтересів України всіх основоположних документів. Зокрема, 23 грудня 2014 року прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості» [2]. Йдеться про внесення змін в закони «Про стратегію національної безпеки України» та «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики».

Згідно з останніми документами основними засадами зовнішньої політики є забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі. Так само в Законі про засади внутрішньої та зовнішньої політики України йдеться про підтримку розвитку торгівельно-економічного, науково-технічного, інвестиційного співробітництва з іноземними державами на засадах взаємної вигоди.

В цьому контексті одним з актуальних напрямів зовнішньополітичної діяльності є середземноморський. Стратегічне значення середземноморського регіону полягає в першу чергу в питанні забезпечення торгівельно-економічних та енергетичних інтересів нашої держави. Враховуючи стратегічне значення середземноморського простору для забезпечення торгово-економічних інтересів нашої держави (морські шляхи з України у світ пролягають саме через Босфор та окремі проекти постачання енергоносіїв для нашої держави пов'язані з Середземномор'ям) актуальним є дослідження відносин України з країнами Середземномор'я.

Дана проблематика знайшла висвітлення в працях таких авторів як Є. А. Перепелиця, М. В. Нелін, Л. Ф. Істратій, Л. Чекаленко, В. В. Макух та інші. Зокрема Є. А. Перепелиця, Л. Ф. Істратій та М. В. Нелін присвятили свої дослідження зовнішній політиці Італії та двосторонньому українсько-італійському співробітництву [3; 4; 5]. Відносини з Францією проаналізовано в роботах В. М. Василюк, В. Ю. Соколова [7; 8]. Заслужують на увагу роботи присвячені питанням двостороннього співробітництва України та країн арабського Магрибу у різних сферах політики та економіки, таких авторів як В. В. Макух [6]. Попри важливе значення вищезгаданих праць сьогодні з урахуванням ситуації, що склалася в Україні і так само на міжнародній арені назріла нагальна потреба комплексно проаналізувати сучасний стан відносин України з країнами Середземноморського регіону.

Загалом, Середземноморському регіону належить визначна роль в сучасних міжнародних відносинах. Він є важливим як з точки зору етнічної та релігійної різноманітності, так і в економічному, енергетичному та транспортному аспекті. На сьогоднішній день географічно Середземномор'я визначено як природна країна, яка включає басейн Середземного моря з його островами та прилеглими територіями Європи, Азії та Африки. Однак серединою регіону безперечно є Середземне море, яке омиває береги Іспанії, Франції, Італії, Монако, Мальти та інших країн. Середземним морем проходять важливі шляхи, що поєднують Європу з Африкою, Південною та Східною Азією тощо. З огляду на рівень економічного розвитку та протиріччя між окремими країнами регіону деякі дослідники на сьогоднішній день вводять терміни субрегіональна специфіка та субрегіональна взаємодія.

В Постанові Верховної Ради «Про основні напрями зовнішньої політики України» від 1993 р. було визначено, що інтереси України як морської держави вимагають надання пріоритетного значення активізації її участі у Чорноморському економічному співробітництві, Дунайській комісії та поступового налагодження широких контактів на Середземноморському напрямі [1]. Очевидно, що для України відносини з країнами Середземномор'я з самого початку мали велике значення.

На сьогоднішній день можна виокремити декілька складових зовнішньополітичної діяльності України на середземноморському напрямі. По-перше, Україна зацікавлена в співробітництві з Північноатлантичним альянсом і Європейським Союзом з метою європейської та євроатлантичної інтеграції. Отож наша держава як активна учасниця міжнародних відносин, бере участь у співробітництві з країнами НАТО у рамках Середземноморського регіону. Україна виділяла свої судна для проведення операції «Активні зусилля» у 2007 та 2008 рр., в період з 10 по 17 листопада 2010 р. для нарощування сил у регіоні [9].

На базі штабу українських ВМС в Севастополі було розгорнуто Контактний пункт, який з 2005 р. здійснював моніторинг цивільного судноплавства в Чорному морі й обмін відкритою інформацією з Регіональним командуванням Об'єднаних військово-морських сил НАТО в Неаполі. У підготовці до дій в Середземному морі свого часу були задіяні екіпажі фрегата «Гетьман Сагайдачний» з вертольотом Ка-27, корветів «Тернопіль» і «Луцьк», а також оглядові команди зі складу сил спеціального призначення [9].

Слід так само виокремити двосторонні відносини з країнами Середземномор'я, як складову зовнішньополітичної діяльності України. Тут можна виділити значення

двосторонніх відносин з європейськими середземноморськими країнами, такими як Франція, Італійська Республіка та Іспанія, що є членами Європейського Союзу. Отже відносини з цими країнами для України являють стратегічну мету, оскільки європейська інтеграція нашої держави представляє одну з найбільш актуальних проблем сучасної зовнішньої та внутрішньої політики. Так само безперечно важливими є відносини України з країнами південного та східного узбережжя Середземного моря, а саме Алжиром, Лівією, Сирією, Йорданією та іншими.

Важливе значення мають політичні, торгівельно-економічні та культурні відносини України та Італії. Сьогодні розпочато співробітництво з енергетичних питань. Італійська Республіка в історії становлення незалежної України неодноразово надавала нашій країні підтримку. Торгово-економічні відносини мають стабільний характер, хоча на сьогоднішній день є певне зниження товарообігу. За даними Держстату України товарообіг між двома країнами у 2014 році зменшився на 10,52 % порівняно з 2013 роком [10]. При цьому певне збільшення (на 5,7 %) характерно для експорту, щоправда в січні 2015 року експорт з України в Італію порівняно з відповідним періодом 2014 року зменшився на 2 %. Імпорт навпаки демонструє послаблення позицій (на 46 %). Слід звернути увагу, що серед товарних позицій в експорті переважають чорні метали. У 2014 році (січень) він складав 55,6 % в загальній структурі експорту і збільшився порівняно з відповідним періодом 2013 року на 6 %. Однак в січні 2015 року в структурі українського експорту чорні метали вже дорівнюють 53,3 %. Втім Італія залишається на провідних позиціях в світі серед країн-експортерів чорних металів з України [10]. Другу позицію займають зернові культури. В січні 2015 року експорт зернових в Італію складав 18,7 % в загальному експорті України в ІР. Порівняно з попереднім періодом відбулося зростання цієї статті експорту на 6,9 % в загальній структурі експорту. Третю позицію в експорті займають жири та олія рослинного та тваринного походження (7,7 % в січні 2015 року). Ця стаття в загальному обсязі експорту України в Італію збільшилася понад в три рази порівняно з попереднім періодом 2014 року. Своє значення в загальному експорті до Італії мають добрива, насіння, плоди олійних рослин, сіль, сірка, земля і каміння, вироби з чорних металів, деревина та вироби з неї [11]. При загальному скороченні італійського імпорту в Україну провідне місце в ньому продовжує займати така продукція як реактори ядерні, котли, машини. В січні 2015 року ця продукція складала 17,1 % в структурі імпорту і зменшилася на понад 20 % до відповідного періоду 2014 року. Показники товарообігу послугами між Україною та Італією у 2014 році порівняно з 2008 роком скоротилися на 14,4 %. Відповідно до 2013 року скорочення дорівнює 8,2 %. Експорт послуг скоротився на 2,2 %, а імпорт на 22,9 %. За обсягами інвестицій серед 123 країн-інвесторів Італійська Республіка посідає 10 місце. Протягом 2007 – 2013 років постійно зростала сума італійських інвестицій в економіку України. У 2009 р. вони склали 914 млн. дол. США, а у 2013 р. – 1267,8 млн. дол. США. У 2014 році прямі інвестиції з ІР в економіку України дорівнювали 999,1 млн. дол. США [11].

Так само величезне значення для України мають відносини з Францією, як одною з провідних країн Європейського Союзу. Слід звернути увагу, що відносини між двома країнами розпочалися відразу після проголошення незалежності нашої держави (27 грудня 1991 року Франція визнала Україну і з 24 січня 1992 року було встановлено дипломатичні відносини). Співробітництво відбувається як в політичній, торгівельно-економічній, так і в гуманітарно-культурній площині. Свого значення перш за все мають контакти на найвищому рівні. Серед останніх можна згадати відвідування Києва Президентом Франції Ф. Олландом та Канцлером ФРН А. Меркель 5 лютого 2015 року. На рівні зовнішньополітичних відомств Міністр закордонних справ Франції Л. Фабіус 20 – 21 лютого 2014 року взяв участь у переговорах з врегулювання політичної кризи в Україні. Візит в Україну делегації Комісії у справах Національних зборів Франції 4 липня 2014 року є одною з останніх подій в міжпарламентському співробітництві двох держав. Відбулися зустрічі французьких депутатів з Прем'єр-міністром України, заступником

Глави Адміністрації Президента України, Міністром закордонних справ та керівництвом Комітетів та політичних фракцій ВР України [12]. Загалом доволі тісні політичні контакти останнім часом між двома країнами вказують на зацікавленість Франції та її безпосередню участь у налагодженні суспільно-політичної ситуації на Сході України.

Загальний торгівельний обіг між Україною і Францією в січні – лютому 2015 року зменшився порівняно з тотожним періодом 2014 року. При цьому експорт скоротився на 39 %, а імпорт на 27 %. Торгово-економічні відносини України та Франції розвиваються загалом доволі динамічно. Протягом 2008 – 2015 років серед основних товарів експортної групи переважали залишки та відходи харчової промисловості. В загальному експорті цей вид товарів у 2015 році складає 57 % [10]. Україна експортує до Франції продукти неорганічної хімії, чорні метали, деревину та вироби з неї, одяг та додаткові речі для нього, трикотажну продукцію, вироби з чорних металів тощо. Серед імпорту з Франції переважає різноманітна хімічна продукція. Своє значення в імпорті має фармацевтична продукція, зернові культури, ефірні олії, насіння і плоди олійних рослин. Загальний товарообіг товарами і послугами між державами поступово збільшувався з 2009 року, продемонструвавши у 2013 році найбільші показники – понад 2700 млн. дол. США. В сфері інвестиційного співробітництва Франція посідає восьме місце серед країн-інвесторів (станом на 01.07.2014 рік). На сьогоднішній день французькі інвестиції в економіку України показують зменшення на 2,8 %, що становить 50,5 млн. доларів США, в основному за рахунок зменшення інвестицій у фінансову та страхову діяльність. Загалом, зменшення показників торгівельно-економічного співробітництва між Україною і Францією, напевно, пов'язано з політичною кризою, війною на Сході України та нестабільною ситуацією [13].

Для України з Середземномор'ям пов'язані перспективи політичного та економічного співробітництва, реалізація проектів постачання енергоносіїв. Зокрема важлива роль в цьому контексті належить країнам Союзу арабського Магрибу (Алжиру, Лівії, Мавританії, Марокко, Тунісу).

Основу експорту до Алжиру у 2002 – 2008 рр. становив експорт чорних металів, поставки сухого молока, рослинної олії. Розвивається експорт електротехнічного обладнання, автомобілів, вимірювальних пристроїв. Алжирський експорт було представлено поставками фосфатів. Основу експорту послуг становили послуги з ремонту, ділові, технічні та професійні послуги. За останніми даними в січні та лютому 2015 року майже 41 % в загальному експорті товарів до Алжиру складають чорні метали, на другому місці (29 % від загального експорту) зернові культури. Своє значення в експорті до Алжиру мають жири та олія тваринного або рослинного походження. Станом на 01.01.2013 року Алжир займав 46 місце в світі серед країн-експортерів української продукції. З Алжиру в Україну завозять сіль, сірку, землі та каміння. Митна статистика Алжиру класифікує Україну серед основних торгівельних партнерів АНДР. За обсягами постачання товарів - Україна посідає 12 позицію. Домінуючою є торгівля товарами, питома вага якої складала 98,7 % загального обсягу торгівлі. Динаміка торгівлі товарами України з Алжиром показує, що загальний товарообіг, починаючи з 2000 року, постійно зростав до 2005 року включно за рахунок його експортної складової, що дозволило у 2005 році перевищити показники цієї торгівлі у порівнянні з 2000 роком більш ніж у 2,5 рази, за цей період обсяг торгівлі товарами сягнув рекордного рубежу за всю історію двосторонніх торговельно-економічних відносин (622 млн. дол. США) [14].

Основною інвестиційно-орієнтованою галуззю АНДР є видобування та експорт енергоносіїв. Стратегія АНДР в цій сфері передбачає прямий вихід на ринки споживачів природного газу. Алжир висловлює зацікавленість у інвестуванні у розвиток інфраструктури транспортування (розвантаження) скрапленого природного газу. Проекти щодо створення та експлуатації газорозвантажувальних терміналів за участю алжирської компанії «Сонатрак» реалізуються на території США, Великобританії, Франції.

Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» в рамках національної програми пошуку шляхів диверсифікації поставок природного газу в Україну провела переговори з алжирською компанією «Сонатрак» з питань можливості поставок алжирського скрапленого природного газу. НАК «Нафтогаз України» на постійній основі бере участь у проведенні міжнародних тендерів з отримання ліцензій на розвідку вуглеводнів в АНДР. Компанія отримала документацію на тендер з будівництва південної ділянки трубопроводу в рамках міжнародного проекту «Медгаз», яким передбачається спорудження газопроводу від узбережжя Алжиру до іспанського міста Альмерія [14].

Питома вага алжирських інвестицій, вкладених в економіку України становить менше 0,02 % загального обсягу прямих іноземних інвестицій. Станом на 01.01.2009 року їх загальна сума складала 9 тис. дол. США, які вкладені в 1 спільне підприємство (торгівля транспортними засобами та надання послуг з ремонту), при відсутності українських інвестицій в економіку Алжиру.

Більшу частину торгівельного співробітництва між Україною та Лівією становив український експорт до Лівії, найбільш значними складовими якого були зернові (кукурудза, ячмінь, пшениця) та металопродукція (напівфабрикати з вуглецевої сталі, феросплави). Двосторонній товарообіг у 2009 році складав 195,9 млн. дол. США, що на 57 % більше, ніж у 2008 році. При цьому експорт становив 195,6 млн. дол. США (збільшення на 57 %), а імпорт – 0,3 млн. дол. США (збільшення в 4 рази). У 2010 році відстежувалася тенденція до незначного зменшення загального обсягу товарообігу між Україною та Лівією. Загалом, згідно з показниками двостороннього товарообігу за період січня-листопада 2010 року, Лівія стала п'ятим найважливішим торговельним партнером України в Африці після Єгипту, Тунісу, Нігерії та Алжиру [14].

Двостороннє торгівельно-економічне співробітництво у період лівійського збройного конфлікту майже не розвивалося. Через це наразі не вдалося реалізувати деякі з раніше планованих проектів, зокрема, щодо започаткування роботи постійно діючої виставки оптового продажу товарів українського виробництва в Лівії, інвестування у лівійські промислові зони. Не було створено українсько-лівійську двосторонню робочу групу з метою розробки програм співробітництва в різних сферах використання ядерної енергії у мирних цілях. Крім того, на території Лівії не проводилися міжнародні тендери, зокрема, на розробку нафтогазових покладів у цій країні [15].

За підсумками 2011 року обсяг торгівлі товарами склав 107,8 млн. дол. США, що на 46,6% або на 93,8 млн. доларів менше ніж показник 2010 року. При цьому обсяги експорту становили 107,6 млн. дол. США (зменшення на 93,8 млн.), а імпорту – 211 тис. дол. США (зменшився на 116 тис.). Позитивне для України сальдо двосторонньої торгівлі становило 107, 3 млн. дол. США.

Основними експортними позиціями 2011 року були зернові культури – 92,3% всього експорту товарів до Лівії або 99,3 млн. дол. США та вироби з чорних металів – 6,3 % або 6,8 млн. дол. США. Серед основних позицій в експорті скоротилися поставки зернових на 31 % та виробів з чорних металів на 69 %. Разом з цим, скорочення обсягів поставок відмічається по усіх товарних позиціях експорту. Припинився експорт чорних металів, питома вага яких у 2010 році складала 16 %, а також аеронавігаційних та космічних апаратів, питома вага яких у 2010 році складала 0,1 %, у 2009 році – 10 % всього експорту. Під час збройного конфлікту на території Лівії, розпочатого у 2011 році, торгівельно-економічні відносини між двома країнами перебувають в доволі повільному стані. У 2013 - 2014 роках основу загального експорту до Лівії становила зернова продукція. Україна ввозила з Лівії засоби наземного транспорту (крім залізничного), взуття, одяг та додаткові речі до нього. У 2014 році імпорт з Лівії був представлений тільки засобами наземного транспорту крім залізничного. В січні - лютому 2015 року український експорт до Лівії складав 23,1 млн. доларів США. При цьому понад 90 % загального експорту становить зернова продукція [15].

Таким чином відносини України з країнами Середземноморського регіону представляють одну з актуальних проблем зовнішньої політики України. Європейські країни Середземноморського регіону, такі як Франція та Італія відіграють важливу роль у просуванні України до європейського простору. Двосторонні відносини розвиваються в політичному, торгівельно-економічному напрямку. Франція та Італія приділяють увагу подоланню негативного наслідку суспільно-політичної та економічної кризи в Україні. Останні зустрічі на найвищому і вищому рівнях продемонстрували підтримку нашої держави з боку провідних європейських країн. Торгівельно-економічне співробітництво розвивається стабільно. В основі експорту до європейських країн Середземномор'я переважають чорні метали та продукція сільського господарства. Деяке зниження загального торгівельного обігу у 2014 році в основному пов'язано зі зменшенням імпорту, що є наслідком зменшення покупної можливості населення України. Відносини з країнами південного узбережжя Середземного моря такими як Алжир, Лівія перебувають в повільному стані. Особливо це характерно для двосторонніх відносин України та Лівії. Тим не менше, країни Середземномор'я відіграють свою роль у зовнішньополітичних відносинах нашої держави. Це зокрема доводить поступове розширення торгівельно-економічного співробітництва. В подальшому для України важливо поглиблювати двосторонні відносини в енергетичній сфері, що надасть можливість диверсифікації та залучення альтернативних джерел енергії.

5.9. ВІДНОСИНИ З ІТАЛІЙСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Враховуючи суттєві геополітичні зміни, глобальну фінансово-економічну кризу початку ХХІ ст., перед кожною країною постає завдання проведення виваженої і правильної внутрішньої і зовнішньої політики. Це сприяє захисту національних інтересів держави, її національної безпеки.

З проголошенням незалежності Україна як суверенна демократична держава розпочала творення своєї власної зовнішньої політики. Стратегічними цілями і основними завданнями політики національної безпеки України сьогодні є створення прийнятних зовнішніх і внутрішніх умов для реалізації національних інтересів, ефективної системи забезпечення національної безпеки тощо [13].

У зовнішньополітичній площині одним з завдань є здійснення збалансованої політики з ключовими міжнародними партнерами України, а саме з Європейським Союзом та його державами-членами на засадах економічної інтеграції та політичної асоціації [13]. В цьому контексті одною з провідних країн світу в зовнішній політиці Української держави є Італія.

Українсько-італійські відносини в історичному вимірі сягають глибокої давнини. За висловленням директора Італійського інституту культури в Україні професора Ніколо Франко Баллоні під час візиту до м. Львова у 2012 році відлік культурних зв'язків сягає 1200-х років, коли представник Папи Римського прибув на територію нинішньої України [5].

Відносини Італії з Україною як суб'єктом міжнародного права розпочалися відразу після проголошення незалежності нашої держави, а саме 28 грудня 1991 року. Італія визнала незалежність України і вже з березня 1992 року було відкрито посольство Італійської Республіки в Україні.

Італійська Республіка як країна Середземноморського басейну має сприятливі умови для розвитку торгово-економічних відносин. Щоправда останнім часом дещо змінилися внутрішньополітичні та економічні чинники і Італія як одна з країн Європейського Союзу в 2009 р. відчула вплив світової фінансово-економічної кризи [1]. Це позначилося на двосторонньому співробітництві між Україною та Італією.

Підрозділ 5.8.

1. Про Основні напрями зовнішньої політики України Верховна Рада України; Постанова від 02.07.1993 № 3360-ХІІ. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
2. Істратій Л. Ф. Українсько-італійські відносини (1990 рр. – поч. ХХІ ст.) та їх роль в становленні незалежної держави / Л. Ф. Істратій. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Politologia/45831.doc.htm
3. Нелін М. В. Зовнішня політика урядів С. Берлусконі (2001 – 2011 рр.) : дис. канд. політ. наук: 23.00.04 / Чорноморський державний університет імені Петра Могили / М. В. Нелін. — Миколаїв., 2014. — 231 арк.
4. Перепелиця Є. А. Українсько-італійське міждержавне співробітництво в контексті європейської інтеграції (1991-2006 рр.) : дис. канд. іст. наук: 07.00.02 / НАН України; Інститут історії України / Є.А. Перепелиця. — К., 2007. — 225 арк.
5. Макух В.В. Україна і країни Магрибу: реалії та перспективи. Актуальні питання двостороннього співробітництва : збірка статей / В.В. Макух. — Одеса : Фенікс, 2010. — 244 с
6. Василюк В. М. Україна – Франція: міжнародне співробітництво в контексті європейської інтеграції / В. М. Василюк. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/20_AND_2009/Politologia/49297.doc.htm
7. Соколов В. Ю. Українсько-французькі соціально-політичні відносини: історія та сучасність / В. Ю. Соколов. — Режим доступу: http://inb.dnsgb.com.ua/2010-1/10_sokolov.pdf
8. Двосторонні відносини (Алжир/Україна). — Режим доступу : http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/torg_econ_vidn_ale/1170.html
9. Огляд двосторонньої торгівлі між Україною та Лівією (листопад 2010 р.). — Режим доступу : http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/tovaroobig_za_kab_stat/lib/5156.html
10. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі на 2 зн. УКТЗЕД. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості. Закон від 23.12.2014 № 35-VIII. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/35-19>
12. Український внесок в «Активні зусилля». — Режим доступу : <http://www.atp.mil.gov.ua/number/16/96.htm>
13. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Італією. — Режим доступу: <http://italy.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/trade>
14. Політичні відносини між Україною та Францією. — Режим доступу: <http://france.mfa.gov.ua/ua/ukraine-france/diplomacy>
15. Двостороннє торговельно-економічне співробітництво між Україною та Францією. — Режим доступу: <http://france.mfa.gov.ua/ua/ukraine-france/trade>

Підрозділ 5.9.

1. Досвід країн світу щодо подолання наслідків світової фінансової кризи. — Режим доступу: www.me.gov.ua/file/link/146035/file/krisis_p.doc
2. Істратій Л. Ф. Українсько-італійські відносини (1990 рр. – поч. ХХІ ст.) та їх роль в становленні незалежної держави. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Politologia/45831.doc.htm
3. Італія хоче спростити українцям візовий режим — Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/11508-italiia-hoche-sprostyty-ukrainciam-vizovyj-rezhym>
4. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі на 2 зн. УКТЗЕД. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Культурний аспект українсько-італійської співпраці у Львівському університеті. — Режим доступу: <http://kameniar.lnu.edu.ua/?p=3296>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

МОНОГРАФІЯ

Під загальною редакцією доктора економічних наук,
професора О.В. Булатової

Маріуполь
2014

УДК 332.1:009.12
ББК 65.050.22-57
Р 64

Науковий редактор: доктор економічних наук , професор, завідувач кафедри міжнародної економіки, проректор з наукової роботи Маріупольського державного університету МОН України **Олена Валеріївна Булатова**

Рецензенти:

Савельєв Є.В., доктор економічних наук , професор, завідувач кафедрою «Міжнародна економіка» Тернопільського національного економічного університету;

Орехова Т.В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедрою «Міжнародний бізнес і прикладна економіка» Донецького національного університету.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 27.11. 2014 р.)*

Розвиток міжнародної конкурентоспроможності регіону в умовах глобальної інтеграції: монографія / під загальною редакцією О.В. Булатової; відповід. ред. О.А. Беззубченко.- Маріуполь, 2014. - 258 с.

У монографії висвітлено теоретико-методологічні основи визначення регіону в міжнародній економіці; визначено методичні засади оцінки конкурентоспроможності регіону; досліджено міжнародну конкурентоспроможність регіону з урахуванням галузевого аспекту; досліджено фінансову складову міжнародної конкурентоспроможності регіону. Запропоновано методику розрахунку інтегрального показника рівня міжнародної конкурентоспроможності регіону. Визначено конкурентоспроможність регіонів світового господарства в умовах глобальної інтеграції.

УДК 332.1:009.12
ББК 65.050.22-57

© Колектив авторів, 2014
© МДУ, 2014

Наукове видання

О.В. Булатова (§ 1.1., §1.4, §1.6, § 1.7, §1.8, §2.4., §3.7), Н.В. Балабанова (§ 2.4, §3.1, § 5.2, §5.3.), О. А. Беззубченко (§2.1., §2.2., §2.3., §2.4, §2.5.), О.В. Захарова (§2,3., §2.4, §3.2, §3.3.), В.Ф. Лисак (§5.8., §5.9.), Т.В. Марена (§2.4., §2.6., § 4.1, §4.2, §4.3, §4.4., §4.5., §4.6.), Х.С. Мітюшкіна (§ 2.4, §3.4., §3.5., §3.6, §3.7, §5.4, §5.5.), Т.І. Ніколенко (§2.4., §5.6., §5.7.), К.В. Осипенко (§5.1.), Путятін Е.І. (§1.2.), Ю.І. Чентуков (§1.4., §3.7.), І.Ю. Чентуков (§1.3., § 1.5.).

**РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**
(українською та російською мовами)

МОНОГРАФІЯ

Головний редактор О.В. Булатова
Відповідальний редактор О.А. Беззубченко
Технічний редактор А.О. Смотрицький

Підписано до друку 27.11.2014 р.

Умов. друк арк. 19

Видавець МФ ТОВ «Друкарня "Новий світ"»

87510, м.Маріуполь, Красноякська, 2; тел.: (0629)41-35-13

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №1792 від 20.05.2004.